List 45. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 10. novembra 1869.

VABILO

gospodom družbenikom c. k. kmetijske družbe

k

občnemu zboru v Ljubljani

24. novembra 1869.

(Zbor je v dvorani mestne hiše in se začne ob 9. uri dopoldne.)

Program obravnav:

1. Začetni govor predsednikov.
2. Opravilno poročilo glavnega odbora.
3. Predlog družbenega računa za leto 1868 in proračuna za leto 1870.
4. Poročilo glavnega odbora o državni podpori, namenjeni mnogovrstnim gospodarskim razdelkom.
5. Poročilo in predlogi družbinih poddružnic ali posamnih družbenikov po predpisu § 19. družb. pravil.
6. Nasvet, kako povzdigniti predivstvo na Kranjskem.
7. O sredstvih za pospéh konjereje na Kranjskem.
8. Poročilo o gospodarstvu z družbinim vrtom letošnje leto.
9. Priznanje družbine svetinje zasluženim sadje- in murvorejcem.
10. Volitev predsednika.
11. Volitev 4 udov glavnega odbora, ki vsled § 22. družb. pravil izstopijo iz odbora.
12. Volitev častnih in dopisovalnih družbenikov.

V tem zboru bodeta na ogled postavljena ruski in holandski lan, kakor sta v surovem stanu in pa izdelavana po belgiški šegi v različnih stopnjah noter do prediva; videlo se bode tudi za to izdelovanje potrebno orodje.

Od glavnega odbora c. k. kmetijske družbe.

V Ljubljani 7. novembra 1869.

Kaj je storiti z drevesi, ktera je poškodoval sneg?

Strašna množina snega, ktera je padla že 18., in spet 27. in 28. oktobra t. l. — v naših krajih zelo redka prikazen — je drevesa gozdna in sadna strašno poškodovala, kar se je tem lože zgodilo, ker drevesa so imela skoraj še vse listje. Skorej se ne nahaja v celem kraju, kterega je ta nenavadna prikazen obiskala, nobeno drevesce, ktero ne bi bilo manj ali več poškodovano, ker teža velikega in mokrega snega je bila tako velika, da je skorej vsakemu drevesu zlomila veče ali manjše veje, neka drevesa pa je celó razklala ali popolnoma zdrobila.

Marsikter gospodar pregledava z žalostnim srcem svoja žlahna drevesa v sadovnjaku, kot svoje ljubljence, ktera je večkrat ponosno svojemu prijatelju ali znancu kazal; ktera je z lastno roko zasadil, požlahnil, izredil in več let že prav zvesto oskrboval, in ki so zdaj v kratkih urah tako zelo poškodovana bila; marsikter gospodar, sem rekel, gleda žalostno ta uničen sad svoje marljivosti, in ne vé, kaj bi storil.

Morebiti je že tudi marsikter v prvem žalostnem napadu, ali da bi si odpravil žalostni pogled, hitro vzel sekiro in je posekal vsa poškodovana drevesa in z njih nasekal drv, in pri tej priložnosti je padlo morebiti marsiktero drevesce, ki bi se še bilo celó lahko rešilo in tako kasneje svoj namen doseglo. Mislimo zato, da bodemo našim gospodarjem nekoliko ustregli, če jim tukaj v kratkem povemo, kar imajo s tako poškodovanimi drevesi storiti. Svetujemo jim tedaj o tem to-le:

1. Na drevesih, na kterih so veče ali manjše veje popolnoma odtrgane, se morajo rane s kakim ostrim orodjem dobro ogladiti in s smolo ali z drevesnim voskom tako dobro zamazati, da zrak ne more do ran, in potem še dobro ovezati. Take veje pa, ktere so sicer od debla odtrgane, vendar se še veliki del vejin okrog debla drží, se morajo prav varčno spet k deblu tako privezati, kakor so bile prej, in rana se mora tako obvezati, kakor pri vcepljenji.

2. Ona drevesa pa, na kterih je več vejic samo poškodovanih in ne od debla odtrganih, se morajo lepo obrezati, kakor se to večkrat zgodí, kadar hočemo kako drevo omladiti.

3. Če se to prav dobro napravi, kar smo zdaj omenili, in če se ravno mnogo vejic in celó vrh odreže, se vendar še mnogokrat zgodí, če je namreč deblo nepoškodovano, da drevo spet lepo krono in lep vrh dobí in kasneje gospodarju mnogo koristi.

4. Dobro je znano, da so celó velika drevesa, ktera so s koreníno izdrta bila, ali celó do zemlje pripognjena, prav lepo rastla in rodila, če so se spet prav varčno vzdignila in dobro uravnala; in zatoraj tudi priporočamo, naj naši gospodarji tudi to prej skusijo, ko bodo drevesa celó na drva posekali. Ker se vendar izkoreninjena drevesa v zmrznjeno zemljo ne morejo lahko okopati, naj se s tem delom počaka do tedaj, kedar bo zemlja spet otajana in do tistega časa naj se korenje dobro pokrije s prstjo in slamo, da ne pozebe in se ne posuši.

Te skušnje priporočamo prav živo našim gospodarjem in upamo, da bodo po našem svetu ravnali.

„Slov. Gosp.“

Bolezen v gobcu. *)

Napade največkrat govejo živino, prešiče in ovce, manjkrat konje; obstojí o začetku v vnetju žlemnatih kož gobca, kteremu sledijo mnogovrstni nasledki vnetja; napade ali posamesno živino ali pa tudi veliko glav po več krajih ob enem, je večkrat kužna in nalezljiva; more živino večkrat napasti. Večkrat se z boleznijo na parkljih in na vimenu združena prikaže.

Znamenja. Bolezen se začne z majhino vročnico na žlemnati koži gobca, posebno na jeziku in dlasni se prikažejo mehurčiki, kteri so z rumenkasto vodo napolnjeni. Sicer je ves gobec bolj rdeč, gorek in boleč, živina ne more jesti, in penaste sline se jej začnejo iz gobca cediti. Mehurčiki se v enem ali dveh dneh prederejo, povrhna kožica se oluši in napravijo se rdeče, boleče okrogle ali podolgaste lise, velike kakor groš, pa tudi kakor tolar. Če je bolezen huda, molzna živina ob mleko pride, jé celó malo, in tudi zelo hujša in po velikosti bolezni se tudi sapa in srčno in žilno bitje bolj ali manj pohitri. Ker je ta bolezen zeló velikrat s parkljico (boleznijo na parkljih) združena, zato se tudi znamenja parkljice prikažejo; pri goveji živini, ovcah in kozah ste večidel združeni, prešiči imajo večkrat samo parkljico, konji pa, pri kterih se ta bolezen veliko manjkrat prikaže, dobé samo bolezen v gobcu. Pri goveji živini se pridruži tudi včasih vnetje na vimenu.

Pretek, izid in predpovedba bolezni. Če bolezen ni huda, se vročnica in ž njo vsa druga bolestna znamenja v dveh do štirih dneh že pomanjšajo in v 8—14 dnéh se živina popolnoma ozdravi. Če je pa bolezen bolj huda, trpí delj časa, živina zelo hujša, molzna živina ob mleko pride in breja živina včasih zvrže. Živina se dalj časa ne more za delo rabiti. S smrtjo se vendar le malokdaj in sicer le pri majhini živini končá.

Vzroki. Ta bolezen večidel kakor kuga več živine kar na enkrat napade, posebno se to zgodí spomladi in v jeseni, včasih tudi poleti. More jo tudi ena živina od druge po gobčnem žlemu in slinah nalesti. Večkrat se prikaže bolezen v gobcu tudi posamesno pri živini po prehlajenji, na paši po pustih, trdih ali bodečih zeliščih; po pijači snežnice itd.

Ozdravljanje. Če živina ni bolezni nalezla, ampak jo prvotno dobila, je prvo to, da se vzrok bolezni odvrne, razun tega se gobec spira z žlemnatimi in močnatimi vodami, kterim se nekoliko kisa (jesiha) ali solí in nekoliko medu pridene; na priliko: ajbiševih korenin 4 lote v bokalu vode skuhanih; precejeni tej vodi se pridene maslic jesiha ali pa kuhinjske solí, ki se dobro stopí, 4 lote, medú pa 6 lotov. S tako vodo se 4krat na dan gobec spira, kar se tako zgodí, da se okoli lesene žlice ali kakoršnega količka mehka cunja ali goba ovije, ki se v to vodo namoči in potem prav rahlo po gobcu pomaže. Grozno grozno škodljivo je pa z ostrimi rečmí, kakor s čebulo, s česnom, poprom gobec spirati, ali ga s čisto soljo drgniti, dokler bolezen še v vnetji obstojí. Če se tako z vnetim in hudo bolečim gobcem ravná, se vliva olje v ogenj — kar povikša vnetje in bolečine ubogi živini. V mrzli vodi naj si živina sama večkrat gobec spêre in bolečine tolaži — nikar pa je trpinčiti s takimi hudimi rečmí! Če je pa čez več dni prisad v gobcu splahnil, da ni več vroč, pa tudi rdeč in boleč ne, in se le žlem in sline iz gobca cedé brez vnetja, takrat je žajbelj najboljše zdravilo, da zopet okrepčá gobčne kože in dlasne; — žajbelj se popari s kropom in četrt ure v loncu s pokritim pokrovom stati pustí, potem se žajbeljnova voda odcedí in ž njo se gobec 3krat na dan spira; prav je tudi žajbeljnovi vodi na pol bokala 1 lot sirovega galuna in nekoliko medú in moke pridjati.

Ko so se mehurčiki predrli in se je sèm ter tjè koža olušila, je najbolje, te rdeče in boleče rane s sladko smetano in beljakom, ali z neosoljenim sirovim maslom (putrom) in medom večkrat pomazati. Ako so se te rane začele gnojiti, napravi mazilo iz 4 beljakov in 1 lota sirovega galuna.

Pri hudobni gobčni bolezni, pri kteri se iz mehurčkov po gobčnih kožah in jeziku trdovratne vgnjide narejajo, da se smrdljiva gnojnica izceja in klaverno živino večkrat driska žene, zato ker jo požira, ali so se te vgnjide tudi po požiravniku, želodcu in čevih razširile, je pa treba močnejših gobčnih vodá, namreč pelinove vode, ali vode hrastovih ali vrbovih korenin, kterim se nekoliko kafrovca pridene in medú. Globoke gnojne rane se spirajo najbolje z apneno vodo.

Notranjih zdravil ni treba pri tej bolezni, ako ni huda. Pri hudobni bolezni, pri kteri je celo truplo, zlasti želodec in čeva, bolno, se rabijo žlemnata krepčavna in dišeča zelišča s kafro vred, enkrat ali dvakrat na dan, toda z lepo se morajo dajati, ker živina težko požira.

Zelo važna so pa strežbina zdravila; dobra klaja, če je mogoče zelena, skuhana in zmečkana repa, pesa, krompir, močnate pijače, ne veliko naenkrat, pa večkrat na dan. Zeló važna je tudi snažnost v jaslih in dobra stelja. V hlevu ne bode toplo, pa ne presoparno.

Policijske vravnave. Da se bolezen po nalezbi ne razširi, je najbolji zdravo živino varovati, da z bolno ne pride v nikako dotiko; toraj se bolna živina ne sme na občinske paše, ne po cestah goniti, ne z zdravo skupaj napajati. Cesto zapirati bi pa težko bilo storiti in bi zavolj občenja več škodovalo kakor koristilo. Ker se je tudi bati, da tudi človek neko sorto spuščajev v ustih ne dobí, ako se oskruni s slinami, ki iz gobca tečejo, ali če mleko bolne živine vživa, zato se more varovati. Mesó take živine, ki je za hudo gobčno bolezen zaklana bila, se mora za vžitek prepovedati.

*) Ker je vzlasti po Štajarskem precej te bolezni, pa se tudi na Kranjskem prikazuje, smo povzeli ta poduk iz slovenske „Živinozdravilske knjige“! Vred.

Národno-gospodarske stvarí.

„Slavia“ vzajemno zavarovalna banka —

radikalno sredstvo ohraniti Čehom 21 milijonov goldinarjev, ki leto za letom iz dežele gredó.

Po „Slovan-u“.

(Konec.)

„Slavia“ bode svoj cilj in konec tem prej dosegla, čem preje bode narod spoznal, kako nepotrebno in škodljivo je marsiktero koló v njegovem organizmu. Dokaz temu bodi to, da med vsem pri nas delalnimi asekuracijami ni ne ene národne. Vse so po tujcih osnovane — razun česke asekuracije zoper škodo ognja — vse imajo glavni sedež zunaj mejá naših deželá, vse vlečejo dobiček iz naše dežele; njim je le mar za lastno korist, a ne za varstvo narodnih pridelovalnih in delalnih močí. Vrh tega bolehajo zarad birokratičnega stroja, po kterem so osnovane.

Kaj koristi to naši državi, da njen narod donaša k vzdržanju asekuracijskih pisarnic in to še v mestih, ki so zunaj njenih mejá? Kaj imamo res toliko bogastva, da moremo rediti cele armade agentov različnih aseku-

racij, ki jih ima „Azienda“ (v Trstu) „Riunione“ (v Trstu), „Asekurazione“ (v Trstu), „Dunaj“ (na Dunaji, prav za prav v Magdeburgu), „Fönix“ (na Dunaji), „Leipziger“ (v Lipsku), „Erste Ungarische“ (v Peštu), „Hungaria“ (v Prešburgu), „Pester“ (v Peštu), „Victoria“ (v Celovcu), „Haza“ (v Peštu), „Janus“ (na Dunaji), „Austria“ (na Dunaji), „Patria“ (na Dunaji), „Anker“ (v Belgiji), „Gresham“ (na Angleškem)? Ali nas magjarska „Haza“, oblečena v narodno opravo „Domovine“, more zaslepiti tako, da ne bi môgli ceniti miline, ki nam jo rada ponudi naša domača Milica?

Ne zamudimo tedaj časa zdaj, ko je duh izbujen za mnogotera podvzetja, in osnovajmo si narodno zavarovalno sestavo, kterej podnožje naj bode „Slavia“ — banka za vzajemno zavarovanje v Pragi.

„Slavia“ bode ves narod objemala z vezjo vzajemnosti, dobrodejnosti in gmotnega blagostanja; namesti da bi redila brezštevilno armado agentov, bode se obračala do županov in jih povabila, da sprejemajo zavarovance in jih naznanjajo vodstvu njenemu v Prago. Praga je srce domovini naši; iz tega srca se mora kri izlivati krog in krog, da ne otrpne život. Zato pa smo tudi trdnega upanja, da naša kraljeva stolica bode radostno sprejela „Slavio“. S tem pa storí Praga velik korak naprej, da se izvije iz krempelj dunajskih centralistov. In da bi si tudi nič druzega ne pridobila kakor nekoliko tisoč forintov za tisk, in nič druzega kakor varnost pred historičnimi pogreški v pravopisu in stilistiki, ki se nahajajo v dunajskih razglasih in pravilih — že to bi veliko vredno bilo!

Al to je najmanji dobiček. Naše občine po deželi štejejo tisoč in tisoč gruntnih gospodarjev, izmed kterih marsikdo vsako leto tujim asekuracijam plačuje po 200 forintov in še več. Tako pa svojim lastnim zemljiščem jemljejo kapital, da ž njim gnojijo zemljišča magjarska, nemška, belgiška in angleška. „Slavia“ se bode tudi v tem oziru skazala kot naroden zavod, ker bode kakor hipotečna banka zavarovancem denar izposojevala po 6 od sto. Po tej poti si obdržijo svoj denar v domači deželi, in naše poljedelstvo, naša obrtnija, naša trgovina in naše sejmstvo se bode po tem denarji pospešilo in povzdignilo.

Zato podpirajmo „Slavio“, razglasujmo jo, da pride na dobro mladim in starim za vezilo ob krstu, o božiču, novem letu, pridnim šolarjem, zvestim poslom in služabnikom, — na kratko rečeno, da si ves narod češki življenje, kapital in dohodke zavaruje.

Zato tedaj, da „Slavia“ blagonosno to nalogo popolnoma reši, kličemo navdušenega srca „na zdravje!“

Tako je govoril dr. Chleborad in beseda njegova je segla v srce narodu našemu. Živa priča temu sta bila dva občna zbora „Slavie“, ki sta bila na dan sv. Vacslava v Pragi: v izvanrednem zboru so zborovali vsi udje, v rednem pa udje za vzajemne dedšine.

In v polpetem mesecu se se oglasilo 2020 udov, ki so vpisali kapital od 1 milijona in 261.440 gold. av. v. Maja meseca pričelo se je delovanje „Slavie“ in 27. septembra štela je že 2944 oglasov s kapitalom 2 milijonov in 71.640 gold.

Ako društvo tako veselo napreduje, ne bode preteklo še 10 let in „Slavia“ bode narodu res rešila onih 21 milijonov, ki jih dandanes tuje asekurancije iz dežele vlečejo. Da ni pravna domišlija ali pa kaka copernija, dokazati hočemo po številkah.

Česka dežela šteje 208 okrajev z 12225 občinami. Recimo, da iz vsake občine le eden pristopi k „Slavii“ in to k društvu za vzajemne dedšine (erbšine) z 100 gold. letne vloge, tedaj že to znaša leto in dan 1 milijon in 222.500 gold. vlóg.

Ako vsak teh družbenikov v prvem letu le 2 nova družbenika z 100 gld. letne vloge društvu pridobí, znašajo vloge v drugem letu že 3 milijone in 667.500 gld., in ako vsak teh dveh spet dva uda pridobí društvu, bi vloge v 3. letu že znesle 11 milijonov in 2500 gld., in ko bi vsak ud v 4. letu le enega novega družbenika pridobil, bi h koncu 4. leta vloge že presegle 22 milijonov gold., in to samo v tistem razdelku, ki je namenjen za to, da se otroci preskrbijo po društvu za vzajemne dedšine, brez vseh druzih asekuracijskih razdelkov zavarovanja na smrt, škodo ognja, toče itd.

Ako bi nam kdo ugovarjal, da tolik kapital se ne dá doseči pri ubozem našem narodu, temu odgovorimo le to, da tak ugovor utegne veljati le pri znesku čez 21 milijonov, — do 21 milijonov pa ne veljá, kajti 21 milijonov se vsako leto zares tujim asekuracijam iz naše dežele plačuje.

Ako bi to škodljivo reko, po kteri se vsako leto toliko denarja iz naše dežele na tuje izplača, zasukali nazaj, môgli bi omenjenih 21 milijonov obrniti za domorodne namene, in še drugo korist bi imeli, namreč to, da bi žepe celih trum naših nasprotnikov izpraznili in s tem zamašili studenec, iz kterega zajemajo moč, da z nami kakor s sužni ravnajo.

Pri tistih pa, ki nimajo srca za domači blagor in domači narod, povdarjamo njihov lastni dobiček. „Slavia“ po §. 13. svojih glavnih pravil obrača svoj denar poleg druzega tudi na to, da kupuje zemljišča; po takem se to, kar zarubljeni gospodar po eksekuciji zgubí, saj za deželo reši, ker obrani tujega kupca. Tuje asekuracije pa z denarjem našega naroda kupujejo državne obligacije! Kdor tega ne verjame, naj bere §. 2. „Anker-ova“ pravila §. 2. 14. 18.

Prijazni čitatelj bode prav storil, ako si iz domoljubja omisli pravila „Anker-a“.

Moja misel je ta, da je narod naš tako pameten, da bode potem lahko sam sodil kako in kaj.

Eden, ki je iz tuje asekuracije stopil v národno „Slavio.“

Delovanje
deželnega zbora kranjskega 1869. leta.

Pod tem naslovom bodo prinašale „Novice“ odslej naprej po vrsti nekoliko sestavkov o tem, kaj in kako se je delalo in obravnavalo v letošnjem deželnem zboru kranjskem. Zgodí se to po želji narodnega kluba, ki jo je izrekel, ko je imel po nenadoma sklenjenem letošnjem deželnem zboru svoj zadnji shod.

Vodila je njega pri tem ta misel, naj ljudstvo, ki se živo zanima za vse dogodke javnega življenja, zvé, kaj in kako se je godilo v deželnem zboru, — naj izvé, kaj se je storilo ali vsaj skušalo storiti deželi, pa tudi državi na korist, — naj ima priložnost, da samo po delu in djanju sodi, ali so njegovi zastopniki ravnali po njegovi volji, in ali so delali ali ne po vsi svoji moči, marljivosti, vesti in vednosti, da bi se deželi dušno in materijalno pomagalo na bolje, pa da bi se ljudstvu našemu tudi narodne pravice, po Njih Veličanstvu, našem presvitlem cesarju, in po državni ustavi mu obljubljene in zagotovljene, brez kterih pravic je, kakor učí zgodovina vseh časov in narodov, materijalni in dušni napredek nemogoč, že vendar enkrat uresničile.

Razen tega naj ljudstvo naše iz delovanja deželnega zbora bolj in bolj spoznava njegovo važnost; naj vidi iz djanskih izgledov, kako imenitne pravice so v njegovih rokah, in kako neizrečeno veliko je na tem ležeče, da imajo možjé, ki si jih narod za svoje zastopnike izbere, srce, voljo in pamet na pravem mestu.

*

Od začetka je bila misel ta, da bi se izdala o tej reči posebna brošura; al ker se je kazalo, da se isti namen še bolje in laglje doseže po kakem domačem, med ljudstvom zeló razširjenem časniku, je obveljala misel, obrniti se do „Novic“, kterih vredništvo je tudi radovoljno prevzelo to nalogo, ter bo v ta namen, kolikor navadni, temu predmetu odločeni prostor ne bo zadostoval, svojemu listu še druge četrt ali pol pôle pridajalo, da navadni „Novični“ predmeti zavolj tega ne bodo nikakoršne škode trpeli.

„Novice“ tedaj danes začnó s tem, da podajo, kolikor mogoče popoln pregled od vsega, kar koli je prišlo letos pred deželni zbor, ter je bilo predmet njegovega in njegovih odsekov delovanja. Potem prinesó tiste predmete, ki so veče važnosti in pomembe, še posamezi in vredjene po svojem obsežku, in dodajo vsakemu dotične važnejše govore.

Bile so pa v letošnjem deželnem zboru izdelovane in obravnovane te-le reči:

I. Predmeti, ki se tičejo oskrbovanja deželnega premoženja in deželnih ali drugih deželni skrbi izročenih zavodov.

Poglavitna opravila, ki semkaj spadajo, so bila: Prevdarki (proračuni) deželnih prihodkov in stroškov za leto 1870., potem sklepi deželnih računov za leto 1868. od teh-le zakladov (fondov): a) od zemljiške odveze; b) od deželnega zemljedelstva; c) od ustanóv za sirote; d) od Peter Pavel Glavarjeve ustanove za uboge in bolehne; e) od deželnega zaklada in njegovih podzakladov, ki so: od bolnišnice, porodnišnice, najdenišnice, norišnice in posilne delalnice ter domestikalni.

Vse te na deželno gospodarstvo spadajoče zadeve so se vredile, in le mimogredé pri tej priložnosti opomnimo, da se je vsled mnozih željá, ki so dohajale od vseh straní naše dežele, strelnina za ropne zverí, kakor je pred bila, le s pristavkom, da veljá tudi za stekle pse, iz deželnega zaklada spet privolila, in potem da se je iz gledišnega zaklada precej zdatna pripomoč odmenila domači, slovenski dramatiki.

II. Postave in predlogi, ki zadevajo kmetijstvo, zemljedelstvo in sploh povzdigo narodnega gospodarstva.

V tem oziru so bile izdelane in sklenjene te-le postave: a) Postava, kdo naj razsoja, ali se po menjavi enega zemljišča za drugo zemljiščino gospodarstvo zboljša. Te postave je bilo treba v dopolnilo državne postave od 6. marca 1869. leta, ki dovoljuje zemljišča razkosovati; b) postava o varstvu zemljiških pridelkov zoper gosenice, hrošče (kebre) in druge škodljive mrčese; c) postava o varstvu tičev, poljedelstvu koristnih; d) postava za razdelitev sopašnikov; e) postava za razdelitev menjalnih zemljišč; f) postava, kako se vživa, odpravlja in strahuje voda.

Od predlogov v to vrsto spadajočih in po deželnem zboru sprejetih omenjamo le važnejše, in sicer: a) Do c. k. vlade so se sklenile prošnje, da bi se na Rakeku cestna mitnica napravila; da bi se vodna mitnina na Vrhniki odpravila; da bi se dela servitutne odveze brž ko brž dognala; da bi se gozdna postava v varstvo gozdom bolj na tanko spolnovala; da bi se del ljubljanskega močvirja (mahú), ki ga ima južna železnica v posesti, prejšnjim posestnikom nazaj odstopil; da bi se izdelovanje železnice iz Ljubljane na Karlovec podvizalo. b) Deželnemu odboru se je dal nalog, naj prevdarja in v prihodnjem deželnem zboru sporoča, kako bi se napravila za kranjsko deželo vzajemna deželna zavarovalnica za ogenj; potem naj 1000 iztiskov izvrstne Moric Šajerjeve knjižice: „Navod, kako naj ravnajo posamezni kmetje in cele občine z gozdom“, brezplačno občinam razdelí. c) Šestero dosedanjih občinskih (soseskinih) cest se je vvrstilo med skladne (konkurencijalne) ceste; štirim skladnim cestam se je privolila podpora iz deželnega zaklada.

III. Zastran gruntnega davka, posebno zastran odpisovanja tistim, ki so preobloženi, je bilo izdelano obširno poročilo in sklenjena prošnja do c. kr. vlade. Potem so se volili možje v deželno komisijo za novo cenitev zastran gruntnega davka.

IV. Šolstvo. V tem oziru so bile po vladi predložene naslednje postave: a) postava o šolskem nadzorstvu; b) postava o realkah; c) postava o napravljanju, zdrževanju in obiskovanju ljudskih šol; d) postava o pravnih razmerah učiteljskih; e) postava o obrtniških nadaljevalnih šolah.

Od teh postav je bila samo prva pod a) izdelana in v zboru potrjena; óna pod b) je bila v odseku pretresena, al se iz mnogih prevažnih pomiselkov ni potrdila, ampak je šla še na deželni odbor, ki jo še na tanjše prevdari in bo v prihodnji sesiji o njej sporočal. Postave pod c) d) in e), čeravno po dotičnih odsekih popolnoma izdelane, niso prišle na obravnavo, ker je bil deželni zbor poprej sklenjen.

Tukaj imamo le še to omeniti, da je deželni zbor tudi za kmetijske nadaljevalne šole, ki se bodo začele napravljati, 1000 gld. podpore posebno marljivim učiteljem iz posebnega (zemljekulturnega) zaklada dovolil, in potem, da je deželnemu odboru dal nalog, premišljati in v prihodnji sesiji sporočati, kako bi se dala napraviti kmetijska šola v Ljubljani ali vsaj vinorejska kje na Dolenskem.

V. Da se uresniči narodna ravnopravnost, bile so sklenjene postave: a) kako naj se razglašajo deželne postave; b) kteri jezik naj bo učni jezik v ljudskih šolah in učiteljskih pripravljalnicah; c) kako naj se rabi jezik po c. k. uradnijah.

Razun tega se je podala prošnja ministerstvu, naj uravná naše gimnazije po načelu narodne ravnopravnosti, in naj napravi po istem načelu za Slovence pravoslovno akademijo ali pa vseučilišče.

In slednjič se je storil sklep, da se vpelje pri deželnih uradih od 1. januarja 1870. slovenski jezik za uradni jezik.

VI. Predmeti državopravnega zapopadka so bili: a) Postava, kako naj se premeni deželni volilni red; b) izreka zoper direktne volitve za državni zbor; c) predlog, kako naj se premení državna ustava; d) kranjske deželne pravice do Žumberka in druzega nekdaj Kranjskega, pa brez privolitve deželnega zastopa od dežele odtrganega zemljišča.

Predmeta pod c) in d), v odsekih že izdelana nista prišla na obravnavo zavolj prezgodnjega sklepa deželnega zbora.

VII. Raznoteri drugi predmeti, med kterimi so bili zlasti: a) postava, kdo se smé dati v posilno delavnico; b) mnoge peticije, potem prošnje občinskih zastopov za dovoljenje občinskih priklad; c) prevzetje normalnega šolskega zaklada, potem Janez Kalistrove ustanove za Slavinske farane v deželno oskrbo; d) nova uredba deželnega muzeja; e) predlog, naj se ljubljanska najdenišnica odpravi.

Zadnja dva predmeta, ki sta bila tudi po odsekih že izgotovljena, zavolj prezgodnjega sklepa deželnega zbora nista prišla v obravnavo.

S tem je naš pregled pri konci. Iz njega bode našim dragim rojakom razvidno, da je kranjski deželni zbor v svoji letošnji sesiji mnogo pôsla imel in marljivo delal, da je ko pameten gospodar dobro porabil svoj pičlo merjeni čas. Čeravno je moral skleniti svoje delovanje dober teden dni prej od druzih deželnih zborov, vendar se lahko reče, da ni zaostal za nobenim drugim

ne po številu ne po važnosti svojih del. Le še dve ali k večemu tri seje naj bi mu bile dovoljene, pa bi bil dognal in dodelal tudi tistih sedem predmetov, ki zdaj niso mogli več na vrsto priti.

Deželni zbor kranjski je storil, kar je bilo v njegovi moči, in s tem svojo dolžnost dopolnil; daj Bog, da bi bili tudi tisti, pred ktere zdaj pridejo deželnih zborov sklepi, enako voljni ustrezati deželnim in narodnim željam, pa bo kmalu v Avstriji mir in zadovoljnost.

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

Odkod bi Slovenci prišli v dežele nekdanjega Norika?

Dodatek k članku v 41. in 42. listu.

Spisal Davorin Trstenjak.

Obilo mest in več kakor tisoč vesí s slovenskimi imeni po Avstrijskem, Štirskem, Koroškem se tje ne postavi v kakošnih 50 letih, temu treba stotin let; zraven tega se trdni gradovi, kterih še Evstahij omenja v Noriku in kterih razvaline še dandanes molijo v nebó in slovenska imena nosijo, se ne postavijo v kakošnih 100 letih, in toliko niso še Sloveni, ako bi bili komaj še v 7. stoletju v Norik prišli, imeli časa za zidanje, kajti Bavari in Franki so jih že hudo nadlegovali v onem stoletji.

Šafařik je sam izdvojil nad zgodovino korotanskih Slovencev, pisaje: „kje, v kteri deželi in soseščini se imajo njihovi sedeži iskati, predno so se v Karantaniji naselili?

Historični viri nimajo nobenega, to vprašanje vešečega gotovega spričala. Ostane nam toraj jezik in njegova razmera h drugim slovanskim plemenom, dalje po posebnosti krajnih imen.

Prav ta imena nam pa kažejo poseben značaj; po vsem Noriku ne najdeš ne enega imena s končnico slav, slava, slavci.

Pri panonskih Slovencih, kteri so res prišelci 6. stoletja, najdeš Radoslavce, Bodislavce, Jaroslavce in sama patronimična poznamovanja vesí, na priliko, Budišavci, Vlastomirci, Volčkovci, Berkovci, Dragotinci itd.; po vsem gorenskem Koroškem in gornjem Štirskem ni nobenega patronomičnega poznamenovanja vesi, a vendar so korotanski in panonski Slovenci v istem času po Karolovcih bili ob svojo politično samostalnost prišli, tako da ni mogoč ugovor, da so korotanskim Slovencem Franki zbrisali narodni značaj.

Med korotanskimi Slovenci najdeš prestare slovenske besede za poznamenovanja gorá, rečic, planin, kterih zastonj iščeš pri Hrvato-Srbih.

Cirilski ръ in лъ se glasí: or, ur, ol, ul, to pričujejo imena iz 8. stoletja: cholmen, chulmen, Kurka (Krka), Kurnuz (Krnuz), Urtel (vrtel), Turdo (trdo) itd.; l se je pogosto vokalizoval, in najdeš Tuordoguavo = Trdoglavo; vseh teh posebnosti ne pozná niti hrvatsko-srbščina niti starobolgarščina.

V frizinskih spomenicih, v kterih ne smeš iskati čistega korotanskega jezika, temoč cerkveno-slovensko, starohrvatsko in korotansko-slovensko zmes, najdeš izvirniše, organične oblike, nego jih pozná hrvato-srbščina.

Vse te okoliščine pričajo, da imamo tukaj iskati prestaroslovenskega plemena, ktero se je že v pradobi razvilo po lastnih postavah. Božanstvo groma so imenovali Perkun kakor Litovci, a ne Perun, kakor drugi Slovani; to pričajo imena: perkunji vrh, perkunji art; Radogosta pa Radol, Raduh, Radmer, kar potrjujejo imena gor in krajev.

Jaz mislim, da korotanski Slovani so prišli v pradobi čez Karpate do Bavarskega, Tirolskega v Norik, Karnio in jadranskega morja; zato jih v historični dôbi najdemo noter do helvetskih dolin. Oni bi po takem bili avantgarda slovanskega preseljevanja, zato vsa osebna imena na slovensko-rimskih spomenikih so še večidel enostavna, in s pridevkom mar najdemo edina: Magimar, Mogimar, Resimar, Jentumar, Lutumar, Belatumar, Djastvamar. Slednje imé s sufiksom stva = stvo je tako izključivo slovensko, da vse jezikoslovce poklicati smem na boj, in jih vprašati: kter drug jezik indo-evropski pozná sufiks stvo, razun slovanskega? Poleg tega oblike Adnamat in Adnomat, Djastvamar za Djastvomar so edine posebnosti korotanskega jezika. Korotanski Slovenci so bili celó izgubili besedo slav ali je nikdar niso poznali. V knjige in govor je prišla še le od južnih Slovanov. Al njihova last je: mar, in govor jim je: marn ali kramola, kremelj, in trdil bi, da je kramola iz one korenike, iz ktere slav. Sansk. ç, v gršč. κ, v lat. c, v nemščini h, je tudi v slovenščini pogosto k. *)

Ako so sorodne: çru, çrava, clueo, clamor, κλή, hruom, tedaj tudi: krama, kramola, **) kramljati, in v besedi kram najdemo isti sufiks m, kakor v nemškem hruom, hruomi, novonemški Ruhm — slava.

Naj po tukaj postavljenih nakazilih domači zgodovino- in jezikoslovci to stvar globleje preiskujejo.

Jaz sem hotel s tem člankom novo pot pokazati, po kterej bi utegnilo moje trdilo novo podporo dobiti, da so Noričani bili Slovenci.

Národno blago.

Nekaj o raznih poznamenovanjih rastlin in njih lastnostih po veri našega ljudstva.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Konec.)

6. Sporiš.

To travo slovensko ljudstvo zeló čisla. Če jo položiš na njivo ali vinograd — tako govorí pravlica — bode vse ti lepo rastlo, zato menda ime: sporiš, od sporiti, gedeihen. Grk je to travo imenoval „hierabotane“, sveta trava, Egipčan „Izidina solza“ po boginji zemlje Izidi. Nemec jo imenuje „Eisenkraut“. Tudi starodavni Persini so mislili, da sporiš ima blagotvorno moč, in da otrokom daja um in ljubezen do uka. Latin jo imenuje „verbena“, menda od verbum, ker so vence iz sporiša nazvestniki mira (praecones) nosili na šišaku in v roki betvice v znamenje, da želijo mir skleniti.

7. Pasji jezik.

To rastlino tudi Nemec po podobi njeni s pasjim jezikom imenuje „Hundzunge“, Grkolatin pa „Cynoglossum“. Če to travo pri sebi nosiš, ne bode te napadel noben pes, al nositi jo moraš pod nožnim palcem. Različna pa od Cynoglossum je rastlina „cy-

*) Jaz samo mimogredé navedem besedo človek, iz korenike kru, klu = çru, percipere.

**) Beseda kramola v pomenu turba, seditio se najde v listinah od leta 650. Miklošič jo je v svojem staroslov. besednjaku dal veljati za domačico, v svojem spisu: „Die Fremdwörter im Slawischen“, jo je pa postavil med tujke, ne premišleč, da bi se po bavarsko-nemškem narečji mogla glasiti: hrumel ali rumel, kakor še nemški Štirčani govoré, ne pa kramola. Pis.

norrhodon" — šipek; njegov koren — tako so nekdaj mislili — ozdravi pasjo steklino.

8. *Šiška.*

V okolici, v kteri jaz sedaj stanujem, se veli „nux aquatica, Wassernuss": šiška, njen sad je okovarjen z ostro ježico, zato pravijo: kdor pri sebi nosi šiško, ne bo mu nikakoršno spočetje spešno. Veli se tudi orešec, povodni kostanj, in ljudje radi šiške jedó. Beseda šiška pomenja: ostrino; zato po Belostencu šiška = lubanja, cranium, os capitis humani, staroslov. šiška, conus, κῶνος, Kegel, Helmspitze (primeri: šišak, galea), Fichtenzapfen. Imé vesí blizo Ljubljane „Šiška" je toraj postalo ali po šiškah (Galläpfel) ali po hrčkih purkih (Fichtenzapfen) ali po šišatem (κωνικός) bregu, pod kterim stojí. Prvotni pomen temata šiš, je: acutus, oster, špicast.

Zimska zemeljska boginja Ježi-Baba ima tudi priimek „Šiška", poletna pa „Zlata-Baba" Po zimi je zemlja ostra, grudnata, po dolinah, ravninah in po gorah, njeno pokrivalo ni cveteče in listnato, temoč ježičasto, šiškasto, zato jej je pristajalo po pravici imé Šiška Baba-Ježi-Baba.*) O godu sv. Neže, pravi ljudstvo, se prikaže Šiška-Baba ali Ježi-Baba, zato otročja pesem: „Neža po bregih ježa, pleterko nosi — pa kruha prosi" — izraz nerodovitnosti zemlje.

Po takem načinu naj bi se nabiralo narodno blago. Rojaci, zapisujte marljivo, kar se je še ohranilo med ljudstvom, in pošljite gradivo Matici slovenski, da se po izurjenih v tej stroki naših pisateljih reč razjasnuje. Bode se tako obogatil naš krasni jezik, ker slovensko ljudstvo rabi skoro v vsakem kraji za eno in isto rastlino drugo poznamenovanje, kakor se že lahko prepričamo iz tukaj omenjenih trav, ktere na Kranjskem imajo čisto druga imena ali ista imena rabljajo za čisto druge trave.

Slovansko slovstvo.

* *Prirodopisje v podobah.* Slovenskej mladini v poduk in zabavo posvetil Ivan Tomšič, učitelj na c. k. normalki v Ljubljani. V založbi in na prodaj pri Jan. Giontini-u, bukvarji.

Prav dobra misel je bila to, da sta gg. Tomšič in Giontini dala na svitlo knjigo, ktera našo mladino na kratkočasni poti podučuje v natoroznanstvu; gosp. Giontini je knjigi oskrbel okoli 120 ličnih podob, gosp. Tomšič pa je v čednem slovenskem jeziku dodal podobam prijetno razjasnilo. Porok smo starišem, da bojo otroke svoje jako razveselili, ako jim omislijo to knjigo, ktera tudi učiteljem bode dobro došla pri kazalnem nauku. — Da pa bralci naši izvedó obsežek hvalevredne knjige, naj jim povemo, da na 1. listu je namalano nekoliko domače koristne živine (konj, krava, osel itd.), na 2. listu nekoliko divje zverine (volk, medved, tiger, lev itd.), na 3. listu ujedne tice, na 4. tice pevke, na 5. domača perutnina, na 6. dvoživke (žaba, močerad, belouška, gad itd.), na 7. ribe, na 8. metulji, na 9. žuželke (rogač, kobilica, hrošč itd.), na 10. ribe, na 11. sadje, na 12. koristne rastline, na 13. škodljive in strupene rastline, na 14. listu pa nektere rudnine in okamníne. Vse podobe so, kakor je že gori rečeno bilo, jako lične, in beseda, ki popisuje narisane živali, rastline in rudnine, je lepa, poduku mladine popolnoma primerna, kakor se pričakovati more od pisatelja, od kterega je že po drugih delih znano, da mu slovenščina gladko teče. — Kmalu bode nosil sv. Miklavž pridnim šolarčkom — v svesti smo si, da jim ne more kaj prijetnejšega prinesti kakor je prirodopisje s podobami.

* *Letopis Matice slovenske (slovaške)* je prišel v Banski Bistrici ravnokar na svetlo, sestavljen po Vil. Pauliny-Toth-u, podpredsedniku. Ta zvezek obsega mnogo zanimivih spisov, med kterimi največ iz peresa slav. F. V. Sasinka („Thrakovia boli Slovania", Geto-Dace boli Slovania, Župa a župani itd.). Udov šteje ta Matica letos zakladateljev 536, rednih 563, letnikov 134.

* Ravnokar je tudi v slovenskem (slovašk.) jeziku prišlo na svetlo „*Vitazstvo svateho križa*", spisal Jan. Mierskaj, knaz cirkevny arcibiskupstva ostrihomskeho itd. Natisnil v Skalici Jož. Škarnicel, knjigotiskar Matice slovenske. — Kako izvrstna je ta knjiga, kaže se iz obsežka njenega, ki začne s znamenjem (znakom) križa pri poganih, pri židih (judih) in potem zgodovinsko kaže viteštvo križa od 1. do 19. stoletja in naposled važnosti njega v mnogih razmerah življenja. Posloveniti to knjigo bilo bi vredno delo društva sv. Mohora.

Ozir po svetu.

Pogled na bojišče v Dalmaciji.

Še zmiraj boj v Dalmaciji zvonec nosi dandanes. Na drugem mestu povemo, kaj se ondi godí. Tukaj pa posnamemo bralcem našim nekoliko črtic iz knjige, ki je ravnokar na svitlo prišla v Gradcu pod naslovom: „*Studien über Dalmatien und Oesterreich's Politik von einem österr. Offizier*". Če tudi nikakor v vsem ne pritrdimo, kar pisatelj piše, moramo vendar reči, da je knjižica jako zanimiva in da odkritosrčno — a to iz dobrega namena — odkriva mnogoletno krivo politiko avstrijske vlade v tej deželi.

Dalmacija je slovanska dežela; prihodnost njena stojí na slovanstvu; za njo stojé slovanske dežele, in zato je ravno Dalmacija tako važna Avstriji, ktera bi bila že danes morala misliti na to, da si srca pridobí slovanskih narodov, ki so zdaj pod turškim gospodstvom. Al avstrijski vladi ni bilo nikoli za to mar, podpirala je bolj italijanizem, čeravno laški jezik ni narodni jezik, ampak je ondi le kupčijski jezik. V vseh srednjih šolah je kraljeval laški jezik kot učni jezik razun gimnazije Senjske in realne gimnazije Kotorske, kjer je učni jezik slovanski. S takim ravnanjem si vlada ni pridobila src slovanskega naroda. „Kar Vi hočete, za to nam ni mar, Vi morate storiti, kar mi hočemo!" — tako je zapovedovala vlada in njeni privrženci — „in če se ne vdaste z lepo, vdali se bote s silo!" — Po tej poti pa se ne dá zvestoba narodov prisiliti, in za Boga, da potem ni čuda, da se sovražniku pota gladijo. Ne z silo orožja, ampak z zvestobo in udanostjo naroda se dá dežela Avstriji ohraniti, zato je treba se poslužiti vseh pomočkov, ki peljejo do tega cilj in konca.

Tako in enako govorí pisatelj, ki je mnogo časa v Dalmaciji bival in narod in deželo pozná. Zanimiv je njegov popis Dalmacije; naj iz tega povzamemo nekoliko vrstic in jih dodamo temu, kar smo že zadnjič povedali.

Dalmacija meri $222^{9}/_{100}$ kvadratnih milj in je tedaj ena manjših dežel našega cesarstva; 7 dežel je še manjših, al zemlja dalmatinska se razdeli na veliko otokov, tako, da je trda zemlja kakih 50 milj dolga, široka pa komaj 8. Prebivalcev šteje okoli 450.000, je po takem enaka drugim goratim deželam, tedaj na eni kvadratni milji biva okoli 1865 duš. Samo eno mesto ima čez 10.000 duš, 14 mest pa, ki imajo manj kot 10.000 prebivalcev. Nekdaj je Dalmacija imela mo-

*) Rusi jo imenujejo „Jaga-Baba", kar isto pomenja, kar korenika ag, eg, prejot. jag-jeg izrazuje pomen ostrine; iz te je beseda jež, ježica itd. Po Bulgarinu v ruščini jaga pomenja „streitsüchtig". Pis.

gočne gozde, zdaj so skor vsi zginili. Golo skalovje, Kraške luknje, planjave polne pečí nam strlijo naproti ravno tako na goličavah gora kakor na planem. V teh golih žalostnih krajih spomladi le redka travica raste, ki jo brž koze pomulijo ali pa jo požge poletinska vročina; le z veliko težavo vjame kmetovalec peščico zemlje, ki jo dež poplaví s sprstenelih pečín, da jo porabi za polje. Strašna vročina, potem pa spet ostra burja ste povsod nadlogi tej deželi.

Kakor pa je žalosten pogled večega dela te dežele, tako je v dolinah in pa obrežji zemlja ne le rodovitna, temuč tudi rajsko lepa. Poljá ima 12 odstotkov, gozda 21, pašnikov 57. Iz tega se vidi, da ima poljá najmanj. Zato vsako leto Dalmacija potrebuje 1 milijon 264.000 vaganov (mecnov) tuje pšenice in rží. Vina prideluje malo.

Dalmacija ima malo vodá, le 3 reke so veče: Krka, Cetina in Narenta, — Narenta dela na svojem koncu velika močvirja; tu je dežela nezdrava, pravo gnjezdo mrzlici. Začeli so sicer poslednji čas strugo tej reki obravnovati, al prepočasi napreduje to sila potrebno delo.

Vprašanje je: ali se ne more poljedelstvo v Dalmaciji povzdigniti? Važno je to vprašanje, al dozdaj, žalibog! vlada še ni na to mislila.

Kako pa stojí z obrtnijo v tej deželi? — Tudi ta je zeló revna; kar velike obrtnije izdelajo, je vredno le pol drugi milijon gold., izdelki male obrtnije pa se cenijo na dobra 2 milijona.

Kako pa je s kupčijo? Lega ob morji in izvrstne luke (ladjostaje) kažejo Dalmaciji pot trgovstva po morji. Tù bi se lahko opomogla. Al žalibog! tudi tù se kaže malo veselega. Le dve cesti peljete iz Hrvaškega v gornjo Dalmacijo do Spljeta, odtodi pa le ena sama v južno Dalmacijo, in še ta je večkrat pretrgana. Iz vse Turčije pelje le ena cesta iz Mostara v Metković. Sicer je le malo dobrih cest, večidel so poti le za tovoriti čez groblje in ostro kamenje, po kterih osel in mula komaj tavata. — In to je krivo, da tudi trgovstvo hira.

Razun vojnih in Lloydovih ladij, ki morajo sem zahajati, ne vidi Dalmacija nobenih druzih parnih ladij; ladij z jadri šteje Dalmacija 45, ki dalje jadrajo, — 74, ki se ob primorji sèm ter tjè vozijo, in 825 malih ladjic. Na pol manj se izvažva iz Dalmacije, kakor se v Dalmacijo vozi blaga! In vendar so Dalmatinci najbolji mornarji; njih vidimo na vseh avstrijskih vojnih ladijah, njih na tisoče služi tujim gospodarjem!

Tako vidimo Dalmacijo v vsem zanemarjeno brez poljedelstva, brez obrtnije, brez trgovine, ubogo iz zapuščeno! (Kon. prih.)

Vrtec lepoznanski.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

V.

Vlada tvoja zgodi se.

Bog nebes, voditelj sveta tega,
Stvarnik naš, ozvezdja in prahú,
Poln izvirk, pričina bitja vsega,
Večni duh uspeha in mirú!
Nedosežno, modro, blago bitje,
Snag zaklad, modrosti in dobrot,
Vsim stvarém brez mere plodno klitje,
Rojstvo vsih ljubezni in lepot!

Od kresnic do bleska Kerubina,
Od perhnin do trupla sončniga,
Vsih osup je tvoja veličina,
Vsim nagib le volja tvoja da.
Do mahú od cedre veličanske,
Do šeptanj od treska zlih vremen,
Spriča vse močí nam tvoje djanske,
Sjajni ert, veršine tvojih cen.

Ti velíš — blešeče krogle spejo
Hipno v mrak neskončne delje tje,
Zapoveš, in nove priderejo,
Lepših svit okrožje kinči vse;
Naročiš, in luči neštevilno
Zalša ti obleke sončni rob,
Migneš le, nališpa se obilno
Zemlja vsa pretežena blešob.

Kimneš, de! — pretí nam doba treska,
Narod cel človeški trepetá;
Rečeš, ne! vesela ura leska,
Zemlja raj je plodni, srečna vsa;
Ti veliš, pozimska slana skrije
V beli plajš gošave, polja, sad,
Zapoveš, in rahlo se razvije
Skrito vse v oživljeno pomlad.

Bog visok nebes in sveta tega,
Tebi kdo primeriti se sme?
Sonca kras, bleskot okrožja vsega,
Zgine v nič, ko tebe se zavé.
Iz globín, iz delje neizmerne,
Gleda te, ko mi, čistejši duh,
Miglej tvoj tajivne in nevarne
Razkropí, ko piš kardelo muh.

Bog visok obnebja, zemlje, sveta,
Vsih deržav, vladarjev, kraljev car,
Vredno s čim častí te duša vneta,
Vmerlih kak prijeten ti je dar?
Samo to, de tvojiga kraljestva
V krogu se pobožno vkloni vsak,
V zvezi de nezmerniga posestva
Zjasni se pohlepnosti oblak.

Svet spoznaj, in tu in unkraj groba,
Tvojo čast, in tvojo visokost,
Bodi duh, al bodi perst-osoba,
Velikan, vladar, al kmet priprost;
Tebi gre, de pade na kolena
Pred teboj, kar gibati se zná,
Vlade vsak de tvoje tehta ceno,
Vse ji v prid do zadne trohe da.

Tebi gre, de tu v deželi skusbe
Prepusti se tvôm naklonbam svet,
Serca žar de čisti grešne gnusbe,
Živo zmir za tvojo slavo vnet;
Tebi gre, de človek vedno meri
V isti cilj, ki tvoja mera je:
„Sreča vsih! prospeh keržanski veri!“
Ta namen, naš oče, zgodi se!

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gradca. — Nova c. k. gimnazija šteje 195 učencev v vsem skupaj. Največ jih je v nižih razredih; v 8. razredu jih je le 6 — tedaj toliko kot učiteljev, v 7. jih je 20, v 6. le 8. To so pač žive priče, kako nepotrebno je še nove nemške gimnazije v Gradcu,

ki pa se združuje tudi iz slovanskih davkov. Ko bi kaka nova slovenska gimnazija štela tako malo glav, kako bi vpili naši nemškutarji in naša „Tagespošta“ in Vaš „Tagblatt“, kako bi rijovela ta kulturtregerja! — Kako nevedni so nemškutarji, vidi se prav očitno iz tega, da Peter Kozlerjev že 20 let stari „zemljevid zemlje slovenske“, ki ga štajarski Slovenci nameravajo dodati posebnemu natisu Hermanove interpelacije, razglašujejo svetu za „novo karto“! Najnovejša nemškutarska „Presse“, „Tagespresse“ imenovana, pa je ovohala, da se dandanes nahaja ruskega srebernega denarja (kopék) obilo, in to od onega časa, kar so slovenski deželni poslanci tukaj bili. „Tagespresse“ se dela sicer tako ljubeznjiva, da noče denuncirati, da kopeke padajo iz žepov poslancev, ona le povedati hoče, da je v Gradcu vse polno ruskega srebernega denarja. — Da bi ga le bilo! bi se saj povrnili sreberni časi namesti papirnatih; al žalibog, da „severni stric“ ni tako usmiljen, da bi nas sè zlatom in srebrom oskrboval! Morebiti sta Blagatinšek (Kaisersfeld) in Vozar (Waser) Slovencem tako mila, da sta si naročila ruskih kopék in skušata zdaj ž njimi tolažiti nevoljne Slovence.

Iz Trsta. — Delalci nekterih delalnic so se spuntali, da nočejo delati, ako se jim ne povikša dnína. Zvečer 5. dne t. m. so žugali delalnici Tonello-vi; policija je na nogah; zadnje dni so se nekaj pomirili.

Iz Gorice. (*Interpelacija zarad „Slovenije“.*) Iz poslednje seje deželnega zbora piše „Domov.“ tako-le: „Tisti hip, ko je dr. Tonkli stavil to interpelacijo, so menda samo trije slovenski poslanci vedeli, kaj bo, in še ti so še le 2—3, en sam 10 minut poprej, izvedeli, da pride na dnevni red „Slovenija“. Branje interpelacije je trajalo kakih 15—20 minut. Kakor hitro je dr. Pajer zapazil, kam vvod interpelacije meri, pošepeta nekaj svojemu sosedu dr. Deperisu v ušesa, in zdajci se vzdignejo vsi italijanski poslanci ter dvorano zapusté; samo dr. Doliak, sedeč na desnici, ki ni izprva znabiti vedel, zakaj so levičarji ušli, je ostal še nekaj časa, pozneje jo je pa tudi pobrisal, tako, da med branjem zadnje tretjine interpelacije je bilo v zbornici samih 9 Slovencev pa glavar in vladin komisar, tedaj ni bilo tiste večine (12 poslancev), ktere nazočnost je potrebna za veljavno sklepanje. Vkljub temu je glavar molčal in pustil, da je dr. Tonkli vso interpelacijo prebral. Ko je končal in služabnik interpelacijo glavarju izročil, oglasí se poslanec Černe: Prosim besede. Gosp. interpelavec ni bral imen tistih poslancev, ki so interpelacijo podpisali; prosim, g. glavar, blagovolite jih naznaniti. Glavar (govorí nekaj nerazumljivega . . .) (*Več poslancev:*) Kakó, kakó? kteri? Glavar: Dr. Tonkli in dr. Žigon. To rekši izročí interpelacijo cesarskemu komisarju. Ces. komisar: Interpelacijo predložim visoki vladi“.

Dalje piše „Domov.“ tako-le: V „Novicah“ dne 3. t. m. nahajamo te-le besede: „Iz goriškega zbora nas je osupnila nesloga med slovenskimi poslanci“. — Na to odgovarjamo to-le: Ta nesloga ni znabiti tako huda, kakor se utegne zdeti tistim, ki naše zborne zadeve od daleč gledajo. Sicer pa za zdaj lahko tudi še to-le pristavimo: Za „Slovenijo“ ali „Ne-Slovenijo“ ni šlo v goriški zbornici 30. okt. t. l. V tem so vsi slovenski poslanci edinih misli. — 22. oktobra so imeli zadnjo klubovo sejo v dr. Tonkli-evi pisarnici. O čem se je govorilo in kaj sklenilo, nismo pooblaščeni povedati; dovolj, da občinstvo vé, da so bili vsi nazoči poslanci s tem, kar se je tisti dan sklenilo, popolnoma zadovoljni. Od tistega dne se ni klub več snidel. Interpelacija 30. okt. je večino kluba tem bolj osupnila, ker se je ni do tistega trenutka, ko se je imela seja začeti, nihče zanesel. Ne stvar sama na sebi, ampak nekaj druzega je menda g. Černeta in večino slov. poslancev razžalilo. — G. Černetu je šlo dr. Pajerju nasproti za to, da bi ga spravil na led, to je, da bi ga prisilil govoriti, po čemur bi bila — kakor se je kazalo in kakor občinstvo trdi — blamaža še veča, ko po negovorjenji. Da je dialektično jako spretni g. Černe kompaktnost slovenske stranke gledé direktnih volitev tajil, bilo je parlamentarna in govorniška taktika. Tudi to, da je povdarjal, da sta interpelacijo samo 2 slov. poslanca podpisala, ni bilo druzega, nego srečen poskus, nasprotniku orožje iz rok izbiti. Dr. Pajer, namreč, videč, kako na slabih nogah njegova reč stojí, je bil pustil bistvo stvari ter se poprijel vmesnega primerljeja (interpelacije) in hotel ga brž ko ne porabiti za škandal, tistim poslušalcem na ljubo, ki jim je zabavljanje zoper Slovence sama mast. — Nadjamo se, da bodo časniki vsled tega našega pojasnila omenjeni prigodek po tej pravi njegovi podobi sodili; kajti iz kratkega telegrama, ki je letel po časnikih, ne dá se posneti, kaj in kako je bilo“.

Iz Št. Pavla v Savinski dolini 30. okt. — Naj naznanim „Novicam“, da smo letošnje leto žita še precej pridelali, a vina pičlo; štartin se prodaja po 50 gld. Tudi mi smo žalibog dobili snega na sv. Lukeža dan po poldrugi čevelj na debelo; ubogi ljudje nimajo še vse vsejano in jesenski pridelki so še skoro vsi pod snegom; tudi nimajo drv niti stelje. Ako se nas Bog ne usmili, gorjé bode za ljudí in za živino.

B. Winter.

Iz Idrije. (*Čitalnica naša*) napravi v nedeljo dne 14. t. m. v svoji dvorani veselico s sledečim programom: 1. Ustmena zahvala gospodu M. V. Lipoldu, idrijskemu deželnemu poslancu, za njegovo zvestno narodno postopanje v kranjskem deželnem zboru, poročena po čitalničnem odboru. 2. „O zgodovini papirja“, govorí gosp. J. L. 3. Tombola s peterimi dobitki. 4. Godba in ples. Čitalniške družabnike in njih rodbine vljudno vabi odbor.

Iz Bistrice na Notranjskem. (*Veselica na dobro pogorelcem.*) V nedeljo 14. dne t. m. bode v našej narodni čitalnici „beseda“ s plesom. Velika čast doide ta dan našej čitalnici; sloveča gospá Golmajer-jeva, rodom Čehinja, blagovoli prepevati nam nekoliko pesem. Vdeležil se tudi bode tega koncerta bivši kapelnik g. Weis, kteri tudi slovi kot izvrsten glasbar. Slava jima! Vstopnina bode za reveže pogorelce. — Vabijo se tedaj prijazno v to veselico vsi udje čitalnice, pa se nadjamo tudi obilnih gostov. Odbor.

Iz Komende. (*Pijana krava.*) Nedavno so nekemu gospodarju hlapci škaf vina vkradli in ga v hlev poskrili. Krava v hlevu pride do tega škafa in vino popije. Neumna reva se s tem vpijani in tako strašno začne razsajati in mukati, da so mislili, da je zdivjala — stekla. Gospodar je že hotel jo pobiti dati, — kar speče vest tatove, ki so zapazili, da ni nič vina v škafu, in razodenejo gospodarju, kaj se je zgodilo in da naj nikar ne dá krave pobiti, ker je le — pijana!

Iz Kamnika 4. nov. (*O Jenkovem spominku.*) Prežalostna novica o smrti gosp. Šimna Jenkota je še posebno nas Kamničane močno v srce ginila; z vsem slovenskim svetom to veliko zgubo obžalujemo, in to temveč ker rajni Jenko je nad 2 leti med nami prebival kot koncipijent pri g. dr. Prevcu, in si po svojem vljudnem obnašanji vseh srca pridobil. Posebno zaslugo si je pa za Kamnik s tem pridobil, da je k vzbudi našega naroda pripomogel in mu med ustanovitelji naše narodne čitalnice gré v prvi vrsti zasluga. Če tudi že tukaj v Kamniku je bolehal, vendar nas je še včasih s kako drobno pesmico razveselil, in v posebno dragem spominu nam je balada, ki jo je lansko leto, starega leta zadnji dan, zložil: „Copronius iz Teherana“ bila je

dramatizirana in se je v občno pohvalo deklamovala; naš vrli Janez Sluga se je kakor „iz groba vstalo staro leto“ posebno skazal. — Da nepozabljivemu rajncemu dolžno čast skažemo, je napravila čitalnica tukaj v farni cerkvi lepi „Requiem“, pri kterem je posebno vse nazoče ganilo. Da se visokocenjenemu pesniku napravi nadgrobni spominek, nabrala je čitalnica po našem predsedniku že nad 30 gold., pa upamo, da bo okrožnica našega predsednika še več vspeha imela. Darovali so vsi čitalnični udje in drugi v ta blagi namen; posebno smo pa radostno tudi podpise tukajšnjih gospodičin brali. Drage „Novice“, vljudno vas prosimo, nam naznaniti *) odbor, ki bo za napravo tega spominka skrbel, da bomo potlej po končani beri znesek s podpisi vred poslali.

Iz okolice Loške. (*Spet nekaj novega!*) Dunajska „Gerichtshalle“ pripoveduje to-le: 14. svečana t. l. so kmečki fantje ukaje šli memo kapucinskega samostana v Škofji Loki, kar jim eden izmed njih reče, naj bodo tihi, gospod kaplan gré za njimi. Na to Tomaž S. zakričí: „kaj pa mi more far!“ Gosp. kaplan, kteremu se je to povedalo, toži fanta pri c. kr. okrajni sodniji v Loki, da ga je z farjem zmerjal. Sodnija je kričalca v preiskavo vzela in ga zarad razžaljenja častí v zapor obsodila. Tomaž S. se pritoži pri c. k. viši sodniji v Gradec zato, da je obsojen za preveč dni v zapor. In kako je viša sodnija razsodila to pritožbo? Celó nekrivega ga je spoznala, rekši, da beseda „far“ je le trivialna, a ne žaljiva beseda. Najviša sodnija na Dunaji je pritrdila temu mnenju. — Mi bi mislili, da sodnija domača najbolje vé, da beseda „far“ ima pri nas na Kranjskem zaničljiv, tedaj razžaljiv pomen.

Iz Ljubljane. (*Odbor družbe kmetijske*) je v svoji poslednji seji sklenil, da bode veliki zbor 24. t. m. Na prvi strani natisnjeni razglas kaže obravnave tega zbora, ki bode na več straní imeniten, posebno pa zato, ker v tem zboru se bode sklenilo, kar s zboljšanjem našega predivstva utegne kmetovalcem in deželi velik dobiček donašati prihodnji čas. Vsi naši trije rojaki, ki jih je letos družba poslala v moravski Schönberg, so tega živo prepričani, da za polovico dražje se bode prodajalo naše predivo, ako ga bomo izdelovali tako, kakor ga izdelujejo na Českem, Marskem, Šleskem itd., odkodar dobivamo najlepše platno. In vse to delo ni nobena copernija. Zato bi bilo želeti, da tudi naših kmetiških gospodarjev pride veliko v ta zbor, da bojo slišali in videli kako in kaj. Vsacemu je pripuščeno priti v zbor in še prav z veseljem bode vsak sprejet.

— (*Mestni odbor ljubljanski*), ki je, kakor se že tako vé, zgolj „ustavnost“ in „ustavoljubje“, se je v svoji poslednji seji spet na vso moč napel, da bi se ustava za Slovence ne uresničila in da bi vzlasti glasoviti člen 19. državnih osnovnih postav „ad majorem Germanije — recte: nemškutarije gloriam“ še za naprej le na papirji ostal. V seji je namreč „véliki pedagog“ Pirker nasvetoval protest zoper postavo, ki jo je sklenil letošnji deželni zbor zastran učnega jezika na javnih ljudskih šolah, in zakaj? — zato, ker je po tega „velikega pedagoga“ modrosti slovenski učni jezik na ljudski šoli pedagogično nedopustljiv (pädagogisch unzulässig). Se vé, da je ta protest modri in „ustavoljubni“ mestni odbor tudi brez obotave, in kakor je že sploh pri vseh njegovih sklepih navada, enoglasno potrdil. Naj jim bo tudi to junaštvo! Mi jim ga ne zavidamo, ker smo trdno prepričani, da slovenski narod zadobí svoje pravice, ali peščica ljubljanskih nemškutarjev to hoče ali noče. Tudi smo se že zdavnej odkanili misli, da bi bilo mogoče pri nemškutarju s pametno besedo kaj opraviti, ker smo se več ko enkrat prepričali, da je to prazno delo. Zato si tudi danes ne bomo prizadevali brezvspešnega truda, da bi dokazovali, kaj je po pravici in pameti, ljudem, ki so za to oboje gluhi. Da pa le naši častiti bralci vidijo, kakošen razloček je med ljubljanskimi našimi nasprotniki in med poštenejšimi Nemci, podamo tukaj nekoliko vrstic, ki smo jih vzeli iz graške „Tagespošte“ od 5. t. m. Ona sicer, kakor vemo, Slovencem ni prijazna, vendar je napisala o narodni ravnopravnosti vvoden članek, v kterem tako-le govorí: „V ljudskih in srednjih šolah po spodnjem Štajarskem in Kranjskem naj se pustí slovenskemu jeziku pedagogično opravičena veljava“ (*čujte modri g. Pirker, kako Vas sama Gracarca pobija*). „Kakor se nemški otroci v ljudskih šolah ne smejo podučevati drugače, kakor po nemško, ter se sme na učenje druzega deželnega jezika misliti še le po tem, ko so si po maternem jeziku prisvojili znanske prvine (die Elemente des Wissens), ravno tako v ljudskih šolah slovenskih občin ne sme in ne more biti drug učni jezik, kakor materni“. — Tako piše v nemškem Gradcu nemški časnik, v tem ko mestni odbor slovenske Ljubljane skleplje, da je slovenski učni jezik v ljudski šoli nedopustljiv!! Daljo sodbo o takem ravnanji prepuščamo svetu samemu. — Potem je mestni odbor tudi ugibe imel, ker mu deželni zbor ni dovolil, da bi kar brž za 40.000 gld. mestne zemlje prodal. Zakaj po §. 64. mestnega štatuta je treba, če se hoče prodati mestnih rečí, ki so vredne 10.000 gold. ali več, zato dovoljenja po deželni postavi. Zdaj v tej seji so pa mestni odborniki ugibali: ali smejo brez dovoljenja po deželni postavi vse eno prodati za 40.000 gld. vrednosti ali ne, in tudi to so tako uganili (kako modro!) da smejo, samo ne na enkrat, ampak na večkrat. Nam se zdi to tolmačenje popolnoma napačno, zakaj, če bi omenjeni §. 64. res imel ta pomen, potlej bi na pr. Podturnske grajščine mestni odbor brez dovoljenja ne mogel prodati cele, na kosove bi jo pa lahko. Tako nespametna pa menda postava vendar le ni. Al mi se tudi zavolj tega ne bomo prepirali z mestnimi odborniki, ker se nadjamo, da bo c. k. deželne vlade predsednik, pod kterega neposrednim nadzorom je mesto, in da bodo ljubljanski meščani za to skrbeli, da se prodajanje mestnega premoženje še o pravem času ustavi. Kako slabo gospodarstvo bilo bi to, da bi se zdaj, ker je za denar tako trda, prodajalo zemljišče na mahu, priča skušnja predvčerajšnja, ko se je na ljubljanskem mahu v dobrem kraji (blizo Zalarja) obdelano zemljišče čez 5 oralov s hišo vred po eksekucijni poti prodalo za 560 gold.

— (*Iz zbora rudarjev*), ki je bil v Ljubljani 31. oktobra in 1. novembra, utegne našim bralcem, kteri niso rudarji in fužinarji sami, to najbolj zanimivo biti, da je bilo o razpravi rudniške postave prav živo besedovanje o prenaredbi tiste kase, v ktero rudokopi vkladajo nekoliko od svojega zaslužka in se rudarska ali bratovska skladnica (Bruderlade) imenuje. Najbolj se je spustil v to razpravo rudarski svetovalec g. Trinker, povdarjal je potrebo, da se več rudarskih bratovščin zveže v isti namen, — da tudi lastniki rudnikov kaj več doneskov dajo v te kase in da se osnovajo zbornice za rudništvo. To, da smo slišali, da v Avstriji premoženje teh skladnic se deloma steka v kaso rudnika (Werkskasse) in se večkrat s to pogubí, to nas je zeló osupnilo. Kdor ima srce za revne delavce v rudnikih, — kdor vé kako trpijo noč in dan pod zemljo, v kolikih nevarnostih je

*) Odbor za Jenkov spominek je v Kranji; kar se nabere denarja za-nj, naj se izročí gosp. Dragotinu Šavniku. Vred.

njihovo življenje, potem pa pomisli, da še to, kar si rudokopi tako rekoč od ust odtrgajo, da vložijo v kaso za take čase, ko so onemogli, zboleli in ne morejo več delati, utegne v zgubo iti, mora pač z nevoljo se obrniti od take naprave in želeti, da se kmalu predrugači tako, da ubogim delavcem saj to malo gotovo ostane, kar je njihovo. Škoda, da se je marsikaj resničnega govorilo v zboru, da se pa vendar za zdaj ni še gotovega sklenilo.

— (*Železnica gorenska*) se po popisu „Laib. Ztg.“ tako marljivo izdeluje, da do prihodnje pozne jeseni bode gotova. Ona polovica, ki sega od Trbiža do Jesenic, je težavniša, al delali so jo z večo silo, — od Jesenic do Ljubljane bili so manj pridni, al tù ni toliko težav, po takem morete obe polovici ob enem izgotovljene biti.

— (*Mnogozaslùženi gosp. Luka Jeran*) je po knezoškofovem dovoljenji duhovsko pastirstvo pustil in se v farovž ljubljanske stolne cerkve preselil, kjer bode posebno vredništvo „Danice“ opravljal.

— (*Katoliško društvo*) si želí napraviti bandero, zato nektere gospé in gospodičine v „Danici“ vabijo sestre katoliške družbe, pa tudi druge gospé in deklice, ktere niso družbenice, naj darujejo v ta namen. Darove sprejemajo denarničar gosp. Gerber, odbornik g. Ničman in društvena pisarnica.

— (*Silne kope snegá*) so se po južnem vremenu nenadoma hitro stajale; polje je večidel že brez snežene odeje in hvala Bogú! mogoče je pospraviti repo in korenje in tudi stelje dobiti.

— (*Društvo „Sokol-a“*) je v čitalnični dvorani obhajalo v saboto obletnico svojo z navdušenim predgovorom, z lepo pesmijo „Ave Marija na planinah“, s pantomimično burko „Nevesta“ in s produkcijo gimnastike v plesu.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Deželni zbori so — razun galiciškega, ki menda traja do 13. dne t. m. — zdaj vsi pri kraji. Dunajski se je v zadnji uri o postavi za ljudske šole hudo sprl zato, ker poslanci iz dežele so grozne stroške pri plačilu učiteljev naložili dunajskemu mestu. Učitelji po pravici kličejo po zboljšanji plače, — al z davki že tako preobloženo ljudstvo kliče: „iščite se je drugod, mi je ne zmoremo“.

— Iz potovanja cesarjevega se sliši, da je že zapustil Atene in da se čedalje bolj bliža Egiptu, kjer se bode z veliko slovesnostjo kmalu odprl imenitni Sueški kanal!

— V smislu §. 52. vojne postave ne veljajo splošne postave in ukazi za brambovce zastran njih ženitve, ako še niso prestopili 3. razreda starosti. Tedaj potrebujejo brambovci, ako se hočejo ženiti, k temu posebne dovolitve. To dovolitev podeliti je po §. 27. (lit. c.) brambovske postave poklican minister za deželno bran. To ministerstvo pa je z razpisom od 30. septembra 1869. leta c. k. deželno vlado pooblastilo, da sme ona dogovorno s c. kr. brambovsko komando v Gradcu v izročenem področji razsojevati prošnje za dovolitev v ženitev tistih brambovcev, ki še niso prestopili 3. razreda starosti. Prošnje za te posebne dovolitve v ženitev brambovcev se imajo položiti v glavnih mestih pri magistratu, na deželi pa pri c. kr. okrajnih poglavarstvih ter se morajo podpreti s potrebnimi pismenimi razlogi.

Iz Dalmacije. — Še zmiraj traja grozni boj med ustajniki in cesarsko armado; in še se ne vé, kdaj ga bode konec. Da je zmaga armadi zeló težavna, vidi se iz tega, da še zmiraj iz mnozih dežel nove regimente vozijo na bojišče. Razdraženost na obeh straneh je silna; ustajniki mesarijo vjete vojake krvoločno, poveljniki armadni pa vbešajo glavarje ustajnikov in dajo požigati uporne vasí. Kako neki se bojo pomirili ti kraji, je važno vprašanje. Župan Vojnović, mož velikega zaupanja med Kotorci, je zdaj na Dunaji in je ministerstvu odkritosrčno razložil vse napake cesarskih vladnikov; — pravijo, da ga dunajska vlada hoče poslati za komisarja v domovino svojo s to nalogo, da pomiri spuntano ljudstvo. Peticija Kotorcev se glasí: Naj presvitli cesar blagovoli ukazati, da se na postavni poti sklene, da Kotorci brambovci svojo službo opravljajo le med mejami boke Kotorske, — da se med deželne brambovce vpisanim, kedar so vojaške službe izučeni, dovoli po svojih opravilih iz svoje dežele iti, — da obleka brambovska ostane kar največ je mogoče národna. — Turška in črnogorska vlada ste — če je res — postavile na meje svojo stražo, da ustajniki ne morejo vhajati čez mejo, in če uidejo, da jih zgrabi in jim orožje vzame. (Dunajski časnik „Zukunft“ je priložil svojemu listu te dni jako jasen „zemljevid bojišča v Kotorskih bokah“, kterega administracija tega časnika tudi posebej prodaja po 12 kr. po pošti.)

Galicija. Iz Lvova. Deželni zbor je 6. dne t. m. volil poslance v državni zbor dunajski, al večidel iz skupine vélikih posestnikov izvoljenih je reklo, da ne grejo na Dunaj. Zbora predsednik je odložil daljo volitev. Drugi dan so se nadaljevale volitve; nekteri so jih sprejeli, drugi ne. Kaj bode iz vsega tega, ni še jasno danes. — Resoluciji poljski ob priliki adresine debate ni veliko ugovarjal vladni komisar. Ako se spolnijo zahteve Poljakov, morajo se tudi spolniti zahteve kranjske in tiroljske. — Razprava o jako zaželjeni spravi med Poljaki in Rusini odložila se je za prihodnji deželni zbor.

Lisinica vredništva. Gosp. dopisniku iz Dolenskega: Po naših mislih je bolje, da županu kar naravnost poveste, da po §. 58 ni imel oblasti sam storiti, kar je storil. Sicer pa je bolje tacih osebnih reči ne vleči na dan, ker na govor pride odgovor, in Bog vedi, kaj vse se reče. — Kar pa se tiče nemškutarja Trpina, pač sam kaže, da se s kruhkom med „verfluchte dumme Slovenen“ sam sebe trpinči. Slovenci bi preveč dremali, ko bi tacih „prijatlov“ ne imeli. — Gosp. dopisniku S. iz Gorenskega: Drugi pot pride. — Gosp. dopisniku iz Kostelja: Drugi pot gotovo!

Žitna cena

v Ljubljani 6. novembra 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. — — banaške 5 fl. 50. — turšice 3 fl. —. — soršice 3 fl. 26. — rži 2 fl. 90. — ječmena 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 70. — ajde 2 fl. 80. — ovsa 1 fl. 80 — Krompir — fl. —.

Žitna cena

v Kranji 6. novembra 1869.

Vagán pšenice 5 fl. —. — rži 3 fl. —. — ječmena — fl. —. — ovsa 1 fl. 90. — soršice 3 fl. —. — ajde 2 fl. 80. — prosa 2 fl. 60. — krompirja 1 fl. 30. — fižola 3 fl. 54.

Kursi na Dunaji 9. novembra.

5% metaliki 59 fl. 10 kr.	Ažijo srebra 122 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 68 fl. 70 kr.	Cekini 5 fl. 86 kr.

Loterijne srečke:

V Gradcu	6. nov. 1869:	85. 60. 64. 62. 42.
na Dunaji		44. 51. 28. 14. 31.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 20. novembra.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.